Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle

Dan Helenius

Rikos- ja prosessioikeuden professori

Helsingin yliopisto

Lausunto hallituksen esityksestä laiksi sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta Puolustusvoimissa ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 82/2023 vp)

Minulta on pyydetty lausunto yllämainitusta hallituksen esityksestä. Saamastani luottamuksesta kiittäen esitän seuraavan lausunnon.

1. Yleisesti

Esityksellä ei ehdoteta sisällöllisesti kovin laaja-alaisia muutoksia voimassa olevaan lakiin sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta Puolustusvoimissa (255/2014). Suurin osa säännöksistä pysyisivät sisällöllisesti ennallaan, mutta lain rakenteeseen, systematiikkaan ja sääntelykokonaisuuksiin tulisi laajempia muutoksia.

Suurin muutos koskisi Pääesikunnalle ehdotettua sotilasrikosten estämistä ja paljastamista koskeva uusi tehtävä. Voimassa olevassa laissa (35 §) Pääesikunnan tehtävänä on sotilasrikosten osalta ainoastaan sotilasrikosten selvittäminen. Sotilasrikosten estämistä tai paljastamista ei sitä vastoin säädetä yksiselitteisesti minkään tahon tehtäväksi. Näin ollen poliisi vastaa kyseisistä tehtävistä yleistoimivaltansa perusteella.

Ehdotuksen mukaan olisi tarkoituksenmukaista, että sotilasrikosten estämiseen ja paljastamiseen liittyvästä toimivallasta säädettäisiin selkeästi laissa sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta Puolustusvoimissa ja että Pääesikunta voisi itsenäisesti suorittaa toimenpiteitä sotilasrikosten estämiseksi ja paljastamiseksi. Tehtävä olisi rajattu eikä koskisi poliisin yleistoimivaltaa rikosten estämiseksi.

Esityksessä Pääesikunnalle ehdotetaan myös uusia toimivaltuuksia salaisiin tiedonhankintakeinoihin rikosten estämisen ja paljastamisen tehtävässä. Toimivaltuudet olisivat rajatummat suhteessa sotilasrikoksiin, ja koskisivat ainoastaan rikosten estämistä. Sotilaallisen maanpuolustuksen alalla Suomeen kohdistuvaan tiedustelutoimintaan ja sotilaallisen maanpuolustuksen tarkoitusta vaarantavaan toimintaan liittyvien rikosten osalta toimivaltuudet olisivat laajemmat, ja koskisivat sekä rikosten estämistä että paljastamista.

Keskityn lausunnossani erityisesti Pääesikunnalle ehdotettuihin rikostorjuntaa koskeviin toimivaltuuksiin.

2. Lähtökohdat

Ehdotuksessa on asiallisesti kysymys lähtökohtaisesti poliisille kuuluvien toimivaltuuksien antamisesta toiselle viranomaiselle. Poliisin rikostorjuntaa koskevista toimivaltuuksista säädetään poliisilaissa (872/2011). Poliisilakia on puolestaan luonnehdittu tyypillisesti sellaiseksi säädökseksi,

joka voi herkästi joutua ristiriitaan kansalaisten perusoikeuksien, varsinkin klassisten vapausoikeuksien kanssa (mm. PeVL 15/1994 vp, s. 1/II ja PeVL 67/2010 vp, s. 2–3).

Perusoikeuksien rajoittamisen sallittavuutta tulee arvioida paitsi yksittäisiin perusoikeussäännöksiin mahdollisesti sisältyvien lakivarausten kannalta myös perusoikeuksien rajoittamista koskevien yleisten oppien mukaisesti (PeVM 25/1994 vp, s. 4–6 ja PeVL 67/2010 vp, s. 3). Perusoikeuksien rajoittamisen yleiset edellytykset koskevat ennen muuta vaatimusta säätää rajoituksesta lailla, rajoituksen tarkkarajaisuutta ja täsmällisyyttä, rajoittamisen perusteena olevien syiden hyväksyttävyyttä, suhteellisuusvaatimuksen täyttymistä perusoikeutta rajoitettaessa, rajoitukseen liittyvien oikeusturvajärjestelyjen riittävyyttä ja rajoituksen ristiriidattomuutta Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa. Näitä lähtökohtia on huomioitava myös muille viranomaisille esitettyjä toimivaltuuksia arvioitaessa (PeVL 49/2014 vp, s. 2 ja PeVL 10/2016, s. 2). Vaikka viranomaisen toiminnan päämäärien saavuttaminen on yleisen yhteiskunnallisen intressin kannalta tärkeää ja muodostaa siten sellaisen perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävän syyn, joka valtiosääntöoikeudellisessa merkityksessä voi oikeuttaa perusoikeuden rajoittamisen, on sääntelyn merkitessä perusoikeuden rajoittamista muidenkin yleisten rajoittamisedellytyksien oltava käsillä (PevL 10/2016 vp, s. 2, PeVL 67/2010 vp, s. 3/I ja PeVL 5/1999 vp, s. 2/II).

Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä on katsottu, että poliisin käytössä olevien toimivaltuuksien kanssa samojen valtuuksien säätäminen muille viranomaisille ei välttämättä ole sopusoinnussa perusoikeuksien rajoitusedellytyksiin kuuluvan välttämättömyysvaatimuksen näkökulmasta (PeVL 10/2016 vp, s. 3, PeVL 49/2014 vp, s. 2/I, PeVL 37/2002 vp, s. 1—2 ja PeVL 2/1996 vp, s. 3/I). Tämä tarkoittaa, että toimivaltuuksien epäsymmetria ei sellaisenaan ole perusoikeuksien rajoitusedellytysten vaatima painava yhteiskunnallinen tarve, joka perustelisi toimivaltuuksien välttämättömyyden. Ehdotettuja toimivaltuuksia ja niiden välttämättömyyttä sekä oikeasuhtaisuutta on näin arvioitava aina sen viranomaisen toiminnan näkökulmasta, jolle toimivaltuuksia ehdotetaan (PeVL 49/2014 vp, s. 2/II ja PeVL 10/2016 vp, s. 3).

3. Sotilasrikosten estäminen ja paljastaminen

Sotilasrikosten estämistä ja paljastamista koskevan toimivallan siirtäminen Pääesikunnalle on ehdotuksessa perusteltu erityisesti selkeyttämis- ja tehokkuusnäkökohdilla. Ehdotuksen mukaan olisi tarkoituksenmukaista, että sotilasrikosten estämiseen ja paljastamiseen liittyvästä toimivallasta säädettäisiin selkeästi laissa sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta Puolustusvoimissa (s. 8). Vaikka tällä hetkellä sotilasrikosten estämistä tai paljastamista ei sinänsä säädetä yksiselitteisesti minkään tahon tehtäväksi, on kuitenkin täysin selvää, että poliisi vastaa kyseisistä tehtävistä yleistoimivaltansa perusteella. Nykyistä lainsäädäntöä ei siten nähdäkseni voida pitää tältä osin epäselvänä.

Puolustusvoimien toteuttama rikosten estämis- ja paljastamistoiminta on voimassa olevan lain nojalla rajattu sotilaallisen maanpuolustuksen alalla Suomeen kohdistuvaan tiedustelutoimintaan ja sotilaallisen maanpuolustuksen tarkoitusta vaarantavaan toimintaan. Tällaisia rikoksia ovat esimerkiksi vakoilu- ja maanpetosrikokset. Myös muut rikokset voivat tulla Puolustusvoimien toteuttaman estämisen ja paljastamisen kohteiksi, mikäli nämä rikokset liittyvät sotilaallisen maanpuolustuksen alalla Suomeen kohdistuvaan tiedustelutoimintaan tai sotilaallisen maanpuolustuksen tarkoitusta vaarantavaan toimintaan. Tällaisia rikoksia voisivat olla esimerkiksi

omaisuusrikokset, joilla pyritään hankkimaan suuri määrä Puolustusvoimien aseita tai muita sotatarvikkeita taikka Puolustusvoimien sotilaallisen maanpuolustuksen kannalta tärkeään tietoon tai tietoliikenteeseen kohdistuvat rikokset (s. 7).

Ehdotuksen mukaan erilaisten vakavien omaisuusrikosten sekä muiden vakavien sotilasrikosten valmistelu ja yritykset tulisi pystyä estämään tai jo aloitettu teko keskeyttämään tehokkaasti ja viipymättä, jotta rikostorjunta olisi mahdollisimman tehokasta (s. 8). Voimassa olevan lainsäädännön puitteissa Pääesikunta ei kuitenkaan pysty estämään tai paljastamaan sellaisia rikoksia, jotka eivät liity maanpuolustuksen tarkoitusta vaarantavaan toimintaan, esimerkiksi silloin, jos asevarkaus ei ole niin huomattava, että sen voitaisiin katsoa vaarantavan kansallista maanpuolustusta. Sama koskee sellaisia sotilasrikoksia, joiden ei voida katsoa vaarantavan kansallista maanpuolustusta. Puolustusvoimien olisi esityksen mukaan kuitenkin tarkoituksenmukaista voida itsenäisesti ja tehokkaasti ryhtyä toimenpiteisiin myös tällaisten rikosten osalta, esimerkiksi kun on kysymys ampumatarvikkeisiin, räjähteisiin ja aseisiin liittyvistä rikoksista. Ehdotuksessa esitettyjen tilastotietojen mukaan tällaisia tekoja tapahtuu joitakin kymmeniä vuodessa (s. 8). Tällöin vastuu rikoksen estämisestä ja paljastamisesta on poliisilla, jolla ei kuitenkaan esimerkiksi ole samalla tavoin pääsyä Puolustusvoimien alueille tai tietoa Puolustusvoimien materiaalista ja henkilöstöstä kuin esimerkiksi Pääesikunnan esitutkintaa suorittavilla virkamiehillä. Kuvatun kaltaiset rikokset voivat päätyä Pääesikunnan vastuulle vasta selvittämisvaiheessa, jolloin vastuu samasta teosta saattaa ajan kuluessa olla eri viranomaisilla. Sotilasrikosten estäminen ja paljastaminen edellyttävät ehdotuksen mukaan myös Puolustusvoimien erityispiirteiden tuntemista, jolloin Pääesikunnan rikostorjuntatehtäviä hoitavilla virkamiehillä olisi parhaat edellytykset suorittaa tätä tehtävää (s. 23). Tehtävä olisi rajattu eikä koskisi poliisin yleistoimivaltaa rikosten estämiseksi.

Ehdotuksessa ei nähdäkseni esitetä erityisen kattavia perusteluja sen suhteen, miksi juuri Puolustusvoimien omaisuuteen kohdistuvat rikokset olisivat siinä määrin erityislaatuisia, että niiden estäminen ja paljastaminen edellyttäisi Puolustusvoimien erityispiirteiden tuntemista. Kysymys on pohjimmiltaan omaisuusrikoksista, joiden torjunnasta poliisilla on laajaa kokemusta eri toimintaympäristöistä. Vaikka ehdotuksessa keskitytään erityisesti Puolustusvoimien omaisuuteen kohdistuviin rikoksiin, Pääesikunnan rikostorjuntatoimivalta laajenisi ehdotuksen mukaan kaikkiin sotilasrikoksiin. Näihin kuuluvat ehdotuksen 89 §:n 1 kohdan mukaan mm. myös tietyissä olosuhteissa henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset (ks. sotilaoikeudenkäyntilaki, 326/1983, 2.1 §), joiden torjunnasta poliisilla on luonnollisesti niin ikään kattavaa kokemusta. Ehdotuksessa ei myöskään tuoda esiin, että Puolustusvoimien ja poliisin välisessä yhteistyössä olisi tähän asti ollut erityisiä ongelmia. Sotilaallisen maanpuolustukseen kohdistuvien rikosten estäminen ja paljastaminen, jota voidaan perustellusti katsoa edellyttävän Puolustusvoimien erityispiirteiden tuntemista, on sitä vastoin jo nykyisen lainsäädännön mukaan säädetty Pääesikunnan toimivaltaan kuuluvaksi. Tältä osin voisi vielä olla syytä arvioida, olisiko ehdotettua 93 §:ää mahdollista vielä täsmentää niin, että säännöksestä kävisi tarkkarajaisemmin ja täsmällisemmin ilmi ne rikosnimikkeet, jotka perustavat Pääesikunnalle rikosten estämistä ja paljastamista koskevan rikostorjuntatoimivallan.

Edellä esitetyin perustein voidaan nähdäkseni kyseenalaistaa, onko sotilasrikosten estäminen ja paljastaminen ylipäänsä välttämätöntä säätää Pääesikunnan toimivaltaan kuuluvaksi.

4. Pääesikunnan tutkittavaksi kuuluvat sotilasrikokset sekä salaisten tiedonhankintakeinojen käyttäminen

Jos kuitenkin arvioidaan, että sotilasrikosten estämisen ja paljastamisen säätäminen Pääesikunnan toimivaltaan kuuluvaksi on yleisesti välttämätöntä, ehdotettujen toimivaltuuksien laajuutta on vielä arvioitava Pääesikunnan toiminnan näkökulmasta.

Ehdotuksen 88 §:n (Pääesikunnan tehtävät sotilasrikosten rikostorjunnassa) mukaan:

Pääesikunnan tehtävänä on suorittaa toimenpiteitä sotilasrikosten estämiseksi, paljastamiseksi, selvittämiseksi ja syyteharkintaan saattamiseksi itsenäisesti tai yhdessä muun viranomaisen kanssa noudattaen mitä tässä laissa tai muualla laissa säädetään. Pääesikunta on esitutkintalaissa tarkoitettu esitutkintaviranomainen.

Ehdotuksen 89 §:n (Pääesikunnan tutkittavaksi kuuluvat sotilasrikokset) mukaan:

Pääesikunnan tehtävänä on estää, paljastaa ja selvittää seuraavia rikoksia:

1) rikos, joka käsitellään sotilasoikeudenkäyntiasiana tai sotilaskurinpitomenettelyssä;

2) rikoslain 40 luvussa rangaistavaksi säädetty rikos, jos rikoksesta epäilty on tekohetkellä Puolustusvoimien palveluksessa oleva sotilas;

3) rikoslain 40 luvussa rangaistavaksi säädetty rikos, jos rikoksesta epäilty on tekohetkellä Puolustusvoimien palveluksessa oleva muu henkilö kuin sotilas edellyttäen, että rikoksesta voidaan todennäköisin syin epäillä myös sotilasta;

4) Puolustusvoimien hallinnassa olevalla alueella, aluksessa, ilma-aluksessa tai kulkuneuvossa taikka palvelustehtävässä tehty, Puolustusvoimien omaisuuteen kohdistuva sotilasoikeudenkäyntilain 2 §:n 2 momentissa tarkoitettu rikos, jos rikoksesta epäilty on tekohetkellä Puolustusvoimien palveluksessa oleva muu henkilö kuin sotilas edellyttäen, että rikoksesta voidaan todennäköisin syin epäillä myös sotilasta.

Kuten todettua, voimassa olevan lain mukaan Pääesikunnan toimivaltaan kuuluu sotilasrikosten osalta ainoastaan rikosten selvittäminen. Puolustusvoimien estämis- ja paljastamistehtävät on rajattu koskemaan Suomeen kohdistuvaa tiedustelutoimintaa ja sotilaallisen maanpuolustuksen tarkoitusta vaarantavaa toimintaa kuten vakoilurikoksia ja maanpetosrikoksia, mutta ei sotilasrikoksia. Näin ollen sotilasrikosten estäminen ja paljastaminen kuuluvat poliisille poliisin yleistoimivallan perusteella. Ehdotuksen johdosta Pääesikunnan tehtävät laajenisivat myös sotilasrikosten estämiseen ja paljastamiseen.

Sotilaallisen maanpuolustuksen alalla Suomeen kohdistuvaan tiedustelutoimintaan ja sotilaallisen maanpuolustuksen tarkoitusta vaarantavaan toimintaan liittyvien rikosten estämisestä ja paljastamisesta säädettäisiin ehdotuksen mukaan puolestaan lain 93 §:ssä:

Pääesikunnan tehtävänä on sotilaallisen maanpuolustuksen alalla Suomeen kohdistuvaan tiedustelutoimintaan ja sotilaallisen maanpuolustuksen tarkoitusta vaarantavaan toimintaan liittyvien rikosten estäminen ja paljastaminen.

Pääesikunnan 1 momentissa säädetty tehtävä ei rajoita suojelupoliisin laissa säädettyä toimivaltaa.

Keskusrikospoliisi huolehtii 1 momentissa tarkoitettujen rikosten selvittämisestä.

Kuten todettua, Pääesikunnan estämis- ja paljastamistehtävät olisivat ehdotuksen mukaan tarkoitus koskea vakavia sotilasrikoksia, erityisesti ampumatarvikkeisiin, räjähteisiin ja aseisiin liittyvät omaisuusrikokset sekä erilaiset salassapitorikokset (esim. s. 84). Näin ollen tarkoituksena ei perusteluiden mukaan ole ulottaa Pääesikunnan estämis- ja paljastamistehtävät yleisesti kaikkiin sotilasrikoksiin.

Tämä ehdotuksen perusteluista ilmi käyvä rajoitus ei kuitenkaan ole luettavissa ehdotetusta lakitekstistä. Lakitekstiä lukemalla saa sen käsityksen, että Pääesikunnan estämis- ja paljastamistoimivalta koskisi rajoituksetta kaikkia ehdotetussa 89 §:ssä lueteltuja sotilasrikoksia (ks. kuitenkin alla salaisten tiedonhankintakeinojen erityisistä edellytyksistä). Näihin lukeutuvat myös suhteellisen lievät rangaistussäännökset, joiden ensisijaisena tarkoituksena on ylläpitää sotilaallista kuria ja järjestystä, kuten palvelusrikos (RL 45:1), lievä palvelusrikos (RL 45:3), tuottamuksellinen palvelusrikos (RL 45:4), luvaton poissaolo (RL 45:9) ja niskoittelu (RL 45:14). Sotilasrikoksina voi tulla arvioitavaksi myös henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset, joiden ainoa kytkentä Puolustusvoimien toimintaan on, että ne ovat sotilaiden tekemiä ja sotilaisiin kohdistuvia, ja näin ollen kuuluvat luontevammin poliisin yleistoimivaltaan.

Mikäli siis Pääesikunnan rikosten estämistä ja paljastamista koskeva toimivalta päätetään ulottaa sotilasrikoksiin, välttämättömänä ja oikeasuhtaisena ei nähdäkseni voida pitää, että kyseinen toimivalta koskisi varauksetta kaikkia sotilasrikoksia. Pääesikunnan toiminnan kannalta välttämättömänä ja oikeasuhtaisena voitaneen pitää toimivallan ulottaminen ainoastaan tietyn vakavuusasteen omaaviin rikoksiin tai tiettyihin Puolustusvoimien kannalta erityisen tärkeisiin kohteisiin kohdistuneisiin rikoksiin. Vaikka esityksen perusteella ei ilmeisesti myöskään ole tarkoitus, että Pääesikunnan estämis- ja paljastamistoimivalta koskisi yleisesti kaikkia sotilasrikoksia olosuhteista riippumatta, tulisi tämä nähdäkseni selkeämmin käydä ilmi suoraan lainsäädännöstä.

Pääesikunnan estämis- ja paljastamistoimivallalla on luonnollisesti vaikutusta myös käytettävissä oleviin salaisiin tiedonhankintakeinoihin. Salaiset tiedonhankintakeinot ovat luonteeltaan hyvin voimakkaasti yksilön perusoikeuksiin puuttuvia, minkä vuoksi toimivaltuuksien välttämättömyyttä ja oikeasuhtaisuutta on arvioitava perusteellisesti Pääesikunnan tehtävien kannalta (ks. tullin osalta PeVL 10/2016 vp, s. 3–4).

Ehdotuksen 113.1 §:n mukaan 88 §:ssä tarkoitettujen sotilasrikosten estämisessä olisi mahdollista käyttää seuraavia tiedonhankintakeinoja:[1]

1) tukiasematietojen hankkiminen;

2) suunnitelmallinen tarkkailu;

3) peitelty tiedonhankinta;

4) tekninen kuuntelu;

5) tekninen katselu;

6) tekninen seuranta;

7) teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkiminen.

[1] Esitetty 113.2 § koskisi puolestaan ehdotetussa 93 §:ssä tarkoitettujen rikosten estämistä ja paljastamista, joiden osalta käytettävissä olevat tiedonhankintakeinot olisivat laajemmat rikosten vakavuuden vuoksi.

Lähtökohtaisesti Pääesikunta voisi siis käyttää ehdotetussa 113.1 §:ssä lueteltuja salaisia tiedonhankintakeinoja kaikkien 88 § ja 89 §:ssä mainittujen sotilasrikosten estämiseen. Salaisten tiedonhankintakeinojen käytön yleisistä edellytyksistä säädettäisiin ehdotetussa 114 §:ssä. Salaisten tiedonhankintakeinojen erityisistä edellytyksistä säädettäisiin puolestaan tarkemmin kunkin tiedonhankintakeinon osalta.

Yksittäisten salaisten tiedonhankintakeinojen erityiset edellytykset olisivat esityksen mukaan kytketty muun muassa kyseessä olevasta rikoksesta säädettyyn enimmäisrangaistukseen tai säännöksessä erikseen lueteltuihin rikoksiin. Edellytykset on ehdotuksen mukaan tarkoitus säännellä yhdenmukaisesti poliisilain 5 luvun salaisten tiedonhankintakeinojen käytön edellytysten kanssa (s. 114). Lähtökohtana on, että toiselle viranomaiselle ehdotettuja toimivaltuuksia on arvioitava suhteessa poliisilaissa säädettyihin valtuuksiin ja että laajemmille toimivaltuuksille on esitettävä hyväksyttäviä perusteita (PeVL 10/2016 vp, s. 3–4). Edellä todetun mukaisesti perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä on lisäksi katsottu, että poliisin käytössä olevien toimivaltuuksien kanssa samojen valtuuksien säätäminen muille viranomaisille ei välttämättä ole sopusoinnussa perusoikeuksien rajoitusedellytyksiin kuuluvan välttämättömyysvaatimuksen näkökulmasta (PeVL 10/2016 vp, s. 3, PeVL 49/2014 vp, s. 2/I, PeVL 37/2002 vp, s. 1—2 ja PeVL 2/1996 vp, s. 3/I). Toimivaltuuksien epäsymmetria ei sellaisenaan siten ole perusoikeuksien rajoitusedellytysten vaatima painava yhteiskunnallinen tarve, joka perustelisi toimivaltuuksien välttämättömyyden. Ehdotettuja toimivaltuuksia ja niiden välttämättömyyttä sekä oikeasuhtaisuutta on arvioitava aina sen viranomaisen toiminnan näkökulmasta, jolle toimivaltuuksia ehdotetaan (PeVL 49/2014 vp, s. 2/II ja PeVL 10/2016 vp, s. 3).

Esimerkiksi teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkiminen (138 §) edellyttäisi ehdotuksen mukaan, että estettävänä on rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta. Näin ollen salaisia tiedonhankintakeinoja ei automaattisesti olisi mahdollista käyttää kaikkien ehdotetussa 88 ja 89 §:ssä mainittujen sotilasrikosten estämiseen, vaan soveltamisalueen ulkopuolelle jäisi lievimmät rikokset, kuten lievä palvelusrikos (RL 45:3) ja tuottamuksellinen palvelusrikos (RL 45:4). Myös Pääesikunnan rikostorjunnassa noudatettava suhteellisuusperiaate (5 §) ja vähimmän haitan periaate (6 §) rajoittaisi salaisten tiedonhankintakeinojen käyttämistä.

Monet esitetyistä salaisista tiedonhankintakeinoista olisivat kuitenkin käytettävissä myös sellaisten rikosten estämiseen, joita ei lähtökohtaisesti voida pitää kovin vakavina. Esimerkiksi tekninen katselu (132 §), tekninen seuranta (134 §) ja teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkiminen (138 §) olisivat ainakin osittain periaatteessa käytettävissä palvelusrikoksen (RL 45:1), vartiorikoksen (RL 45:5) ja niskoittelun (RL 45:14) estämiseen. Suunnitelmallinen tarkkailu (126 §) ja peitelty tiedonhankinta verkossa (128.3 §) olisivat puolestaan mahdollista käyttää vartiorikoksen (RL 45:5) estämiseen.

Vaikka nämä rikokset voivatkin olla vakavia sotilaallisen kurin ja järjestyksen ylläpitämisen kannalta, eivät ne nähdäkseni ole ainakaan yksiselitteisesi niin vakavia, että salaisten tiedonhankinakeinojen käyttäminen niiden estämiseen olisi välttämätöntä ja oikeasuhtaista säätää Pääesikunnan toimivaltaan kuuluvaksi. Oletettavasti ne eivät myöskään kovin usein liity esityksessä mainittuihin vakaviin omaisuusrikokseen tai salassapitorikoksiin. Myös tämä puhuu nähdäkseni sen puolesta, että Pääesikunnan estämis- ja paljastamistehtävät olisi rajoitettava suppeammin kuin nyt ehdotetussa 88 ja 89 §:ssä. Ylipäänsä olisi vielä perusteellisesti arvioitava, ovatko Pääesikunnalle ehdotetut

yksittäiset toimivaltuudet nimenomaan Pääesikunnan toiminnan kannalta välttämättömiä ja oikeasuhtaisia ja ovatko toimivaltuuksia koskevat säännökset sisällöllisesti enintään poliisilain vastaavia säännöksiä vastaavia.

Espoossa 11.9.2024

Dan Helenius